

Lietuvos teismų praktikos apžvalga ir analizė

Su vartotojų padėtimi sutartiniuose santykiuose ir su energijos tiekimu susijusiose bylose

Lietuvos nacionalinės vartotojų federacijos duomenimis, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika bylose su vartotojišku aspektu nėra gausi. Atkreipiame dėmesį į sekančias bylas pirmosios, apeliacinės instancijos teismuose ir Lietuvos Aukščiausiajame Teisme, sprendimus ir nutartis jose:

- 1) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2001 m. balandžio 18 d. nutartis civ. byloje I.A. Valionienė v. SP UAB „Karoliniškių būstas“, Nr. 3K-3-475/2001, kat. 81
- 2) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2001 m. balandžio 04 d. nutartis civ. byloje SP AB „Vilniaus šilumos tinklai“ v. G. Jakutis, Nr. 3K-3-411/2001, kat. 16.8; 40.5
- 3) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2002 m. spalio 07 d. nutartis civ. byloje SP AB „Vilniaus šilumos tinklai“ v. B.Giedraitienė, Nr. 3K-3-1137/2002, kat. 40.2; 40.5
- 4) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2003 m. gegužės 12 d. nutartis civ. byloje 257-oji daugiabučio namo savininkų bendrija v. SP UAB „Vilniaus vandenys“ ir SP AB „Vilniaus Energija“, Nr. 3K-3-579/2003, kat. 37.1; 40.2; 40.5.
- 5) Vilniaus apygardos teismo 2003-07-02 nutartis civ. byloje 519-oji daugiabučio namo savininkų bendrija v. SP UAB „Vilniaus vandenys“, UAB „Vilniaus Energija“ ir kt., Nr. 2A³⁰-716/2003 (Vilniaus m. 3-iajame apylinkės teisme civ. bylos Nr. 2-637-14/03).
- 6) Vilniaus apygardos teismo 2003-09-04 nutartis civ. byloje 519-oji DNSB ir trys jos nariai v. UAB „VE“ ir kiti, Nr. 2A⁴⁷-931/2003 (Vilniaus m. 2-ajame apylinkės teisme civ. bylos Nr. 2-1194-21/03)
- 7) Vilniaus m. 1-ojo apylinkės teismo 2005-06-03 sprendimas civ. byloje UAB „Vilniaus energija“ v. 207-oji DNSB „Ežerėlis“, UAB „Vilniaus vandenys“ dėl šalto vandens karštam vandeniui ruošti kainos apmokėjimo Nr. 2-04753-392/2005.
- 8) Lietuvos Apeliacinio Teismo 1999 m. rugpjūčio 30 d. nutartis civ. byloje SP UAB „VV“ v. SP UAB „VŠT“, Nr. 2a-200/1999 (Vilniaus apygardos teismo 1999-01-19 sprendimas civ. byloje Nr. 2³⁴-26/1999).
- 9) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2003-01-08 nutartis civ. byloje J. Markevičienė v. SP AB „Vilniaus šilumos tinklai“, Nr. 3K-3-3/2003, kat. 37.8; 31.4; 40.5; 81
- 10) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004-09-29 nutartis civ. byloje 519-oji DNSB ir trys jos nariai v. UAB „VE“ ir kiti, Nr. 3K-3-514/2004, kat. 40.5; 90 (antrasis bylos nagrinėjimo ciklas, civ. bylos 2-ajame apylinkės teisme Nr. 2-829-18/2004)
- 11) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004-11-29 nutartis civ. byloje SP AB „Vilniaus šilumos tinklai“ v. B.Giedraitienė Nr. 3K-3-651/2004, kat. 40.2; 40.4; 40.5 (antrasis bylos nagrinėjimo ciklas).
- 12) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. balandžio 25 d. nutartis civ. byloje AB „Vakarų skirstomieji tinklai“ v. Daugiabučio namo Tilžės g. 28 savininkų bendrija, Nr. 3K-3-269/2005, kat. 27.3.1.10; 42.2; 45.5

I IŽANGA

Šiai apžvalgai geriausia ižanga yra Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutarties (**pirmoji** pagal pateiktą sąrašą) civilinėje byloje I.A. Valionienė v. SP UAB „Karoliniškių būstas“, Nr. 3K-3-475/2001, kat. 81, konstatuojamosios dalies išvados.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas čia atkreipė dėmesį, kad vartojimo sutartis būtina vertinti Vartotojų teisių gynimo įstatymo požiūriu, o tokios sutarties subjektą vertinti pripažinimo vartotoju aspektu. Teismas labai ryžtingai pasisakė už vartotojų teisių apsaugą: „*Vartotojų teisių gynimo įstatymas buvo priimtas 1994 m. lapkričio 10 d.. Įstatymai priimami tam, kad jų būtų laikomasi ir jie būtų vykdomi. Šio įstatymo priėmimas bei vėlesni įstatymų leidėjo ir vykdomosios valdžios veiksmai rodo, jog vartotojų gynimas yra prioritetinga valstybės ekonominės ir socialinės politikos dalis, kurios pagrindas yra Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 str. 5 dalis, numatanti, kad valstybė gina vartotojo interesus... Konstitucinė nuostata, kad valstybė išipareigojo ginti vartotojo teises reiškia, jog išgaliojus šiam įstatymui, vartotojai igijo jame numatytas teises“.* Toliau Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pareikalavo, kad į tokių bylų nagrinėjimą CPK 55 str. tvarka būtų įtraukiama vartotojų teises ginanti institucija išvadai byloje pateikti. Šios institucijos dalyvavimas procese esąs būtinas dar ir

todėl, kad tokia byla išeina už jos šalių tarpusavio teisinių santykių ribų, t.y. „...*turi viešą interesą. Joje analizuojamos problemos yra reikšmingos dideliame vartotojų skaičiui, todėl nuo šios bylos išsprendimo priklausys ir daugelio kitų vartotojų teisių ir pareigų klausimas*“.

1.1 Bylos reikšmė.

Tai himnas vartotojų teisių gynimui.

Nors ši byla nėra susijusi su energijos tiekimu, tačiau šios išvados reikšmingos ir būtų savininkų – energijos vartotojų bylose su tiekėjais, nes ir vienu ir kitu atveju bylose yra vartotojiškas aspektas.

II BYLA

2.1 Bylos esmė ir potekstė.

Ieškovas Bendrovė „Vilniaus šilumos tinklai“, atsakovas – fizinis asmuo, vartotojas – G. Jakutis. Byla dėl mokėjimo už šildymą įsiskolinimo priteisimo. Iki šios bylos Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, nors ir susidurdamas su vartotojų teisių problema, dar ir pats nevertino šios problemos taip, kaip pasiūlyta aukščiau. 2001 m. balandžio 04 d. nutartyje civ. byloje SP AB „Vilniaus šilumos tinklai“ v. G. Jakutis, Nr. 3K-3-411/2001, Teismas kad ir konstatavo, *kad tarp ginčo šalių atsirado šiluminės energijos tiekimo – vartojimo santykiai*, o iš bylos faktinių aplinkybių buvo akivaizdu, kad atsakovas yra fizinis asmuo – vartotojas, bet šiai sąvokai (vartotojas) Teismas nesuteikė tokios prasmės, kokia teikiama jai Vartotojų teisių gynimo įstatyme ir kituose teisės aktuose, ginančiuose vartotojų – fizinių asmenų interesus. Ta proga konstatuojame, kad tuo laikotarpiu su šilumos tiekimu susijusiuose teisės aktuose šilumos vartotoju buvo vadinamas bet koks asmuo (fizinis ar juridinis, nesvarbu), kurio nuosavybėje esančiuose patalpose, įrenginiuose buvo naudojama šiluminė ar elektros energija. Kad įnešti aiškumą, nekeičiant nusistovėjusios terminijos, „vartotojas“ Vartotojų teisių gynimo įstatymo prasme buvo vadinamas „buitiniu vartotoju“. Tokia sąvoka (buitinis vartotojas) buvo įtvirtinta ir naujojo Lietuvos Respublikos Civilinio Kodekso skirsnyje apie Energijos pirkimo – pardavimo sutartis (LR CK 6.383 str. 2 d.).

2.2 Teisėjų kolegijos konstatavimai:

„Kolegija sutinka su teismų išvadomis, kad tarp ginčo šalių atsirado šilumos energijos tiekimo – vartojimo santykiai. Nors rašytine forma energijos sutartis ir nebuvo sudaryta, bet jos buvimą patvirtina faktinė situacija. Abiejų šalių valia – tiekti ir gauti šiluminę energiją realizuota konkludentiniais veiksmais. Atsakovas, pirkimo – pardavimo sutarties pagrindu įgijęs ... gyvenamąsias patalpas daugiabučiame name, priėmė ieškovo centralizuotai tiekiamą šilumos energiją, todėl už ją privalėjo atsiskaityti.“

2.3 Bylos baigtis, jos reikšmė.

Bylą laimėjo tiekėjas. Ši nutartis reikšminga tolesnių tiekėjų ir vartotojų teisinių santykių plėtojimui būtent dėl nurodyto konstatavimo.

III BYLA

3.1 Bylos esmė.

Ieškovas Bendrovė „Vilniaus šilumos tinklai“, atsakovas B. Giedraitienė, fizinis asmuo, vartotojas. Byla dėl mokėjimo už šildymą įsiskolinimo priteisimo. Ginčas kilo dėl patiektos energijos kiekio ir kokybės bei dėl tiekėjo atsakomybės ribų.

2002 m. spalio 07 d. nutartyje civ. byloje SP AB „Vilniaus šilumos tinklai“ v. B. Giedraitienė, Nr. 3K-3-1137/2002, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas įvertino keletą šilumos tiekimo – vartojimo santykių aspektų.

Kaip ir antrojoje byloje, Teismas konstatavo, kad nors rašytinės sutarties tarp ginčo šalių ir nebuvo pasirašyta, sutartis esanti sudaryta konkludentiniais veiksmais. Tačiau, šilumos energijos tiekimo sutartys, priskirtinos viešųjų ir vartojimo sutarčių rūšims ir todėl būtina atsižvelgti į šių sutarties rūšių ypatumus, tarp kitų, kad neaiškios sutarties sąlygos turi būti aiškinamos vartotojų naudai. Tai ypač aktualu, nesant rašytinės sutarties tarp tiekėjo ir vartotojo.

Kolegija pažymėjo, „... *jog šilumos tiekėjo atsakomybės už šilumos energijos kiekį tik iki šilumos energijos įvado gyvenamajame name sąlyga prieštarauja energijos tiekimo sutarties esmei bei*

paskirčiai. ... tiekėjo atsakomybė tik iki energijos įvado gyvenamajame name reikštų tiekėjo atsakomybės ribojimą, ... reikštų nesąžiningos, pažeidžiančios sandorio šalių teisių ir pareigų balansą sąlygos įtvirtinimą (LR CK 6.188 str.). Tokia išvada seka ir iš 2002-05-16 Energetikos įstatymo 12 str. 1 d., kurioje numatyta, jog energetikos įmonės tiekiančios šilumą daugiabučiams namams, šilumą tiekia butams, jeigu vartotojai nepageidauja kitaip.“

Taip pat Teismas atkreipia dėmesį, jog ginčo, kilusio iš vartojimo sutarties „...specifika silpnesniosios šalies gynimo interesais lemia teismo pareigą būti aktyviam procese...“ ir savo iniciatyva aiškintis reikšmingas bylai aplinkybes.

3.2 Bylos baigtis. Jos reikšmė.

Žemesnės instancijos teismuose neišsprendus atsakomybės už energijos tiekimo iki buto daugiabučiame name klausimų, pirmosios instancijos teismo sprendimas ir apeliacinės instancijos nutartis buvo panaikintos ir byla gražinta iš naujo nagrinėti Palangos m. apylinkės teismui. Galiausiai byla buvo išspręsta šios apžvalgos 11-ąja nutartimi.

Reikšmingi yra Kolegijos konstatavimai: 1) dėl šilumos tiekėjo atsakomybės už šilumos tiekimą iki daugiabučio namo buto; 2) dėl teismo pareigos būti aktyviam procese vartotojų bylose.

IV BYLA

4.1 Bylos esmė ir potekstė.

Tačiau šiose visose trijose bylose ir sutarties ir ginčo šalis buvo vartotojas – fizinis asmuo. Sekančioje, **ketvirtojoje** nutartyje (žr. sąrašą aukščiau) Lietuvos Aukščiausiajam Teismui teko žengti dar vieną žingsnį. Ketvirtojoje byloje sutarties šalis ir ginčo šalis yra Vilniaus m. 257-oji daugiabučio namo savininkų bendrija. Čia pravartu stabtelti ir prisiminti tą teisinę aplinką, kokia buvo susiformavusi Lietuvoje vykstant tiems teisiniams santykiams, dėl kurių yra ši byla. Tiekėjai stengėsi sudarinėti sutartis ne su pavieniais butų savininkais, o su daugiabučių namų savininkų bendrijomis. Jiems buvo pasisekė net į DNSB įstatymą (2000 m. redakcija) prastumti nuostatą: „*tiekėju gali būti ir bendrija*“ (Tiesa ši nuostata jau 2001 m. buvo panaikinta). Visi tiekėjai: Uždarnosios akcinės bendrovės (toliau – **Bendrovė**) „Vilniaus vandenys“; „Vilniaus šilumos tinklai“ (toliau – „**VV**“; „**VŠT**“), atitinkamos Valstybės institucijos: Valstybinė energetikos inspekcija (toliau – **VEI**); Nacionalinė vartotojų teisių apsaugos taryba (**Taryba**) tokias bendrijų sudarytas sutartis traktavo, ne kaip vartojimo, o kaip komercinės sutartis tarp juridinių asmenų, pagal kurias pilną atsakomybę neša sutarties šalis – bendrija, ir jokios vartojimo sutarčių ypatybės nustatančios teisės normos bendrijų negina. Dar daugiau, 2001-07-01 įsigaliojusio naujojo LR CK 1.39 str. 1 dalyje yra nustatyta, kad vartojimo yra tik tokios sutartys, kurias sudaro pats fizinis asmuo – buitinis vartotojas. Tokios nuostatos laikėsi Vilniaus m. apylinkių teismai ir apeliacine tvarka nagrinėjęs šią bylą Vilniaus apygardos teismas. Ieškovui šioje byloje teko įrodinėti priešingą teiginį ir jam pasisekė įtikinti Lietuvos Aukščiausiąjį Teismą. Atsakovais byloje buvo Bendrovės „Vilniaus vandenys“ ir „Vilniaus šilumos tinklai“.

Ši byla yra dėl: 1. Sutarčių šalto vandens ir šalto vandens karštam vandeniui ruošti tarp Bendrovės „VV“ ir Bendrijos pripažinimo iš dalies negaliojančiomis (prašant panaikinti sutarties nuostatą dėl atsiskaitymo už patiektą šaltą vandenį pagal įvadinį skaitiklį ir delspinigių normą 0,2%); 2. Sutarčių modifikavimo, pakeičiant tiekimo ribą *iki įvado* į tiekimo ribą *iki buto*; 3. Abiejų tiekėjų pripažinimo tiekėjais iki buto su visomis pareigomis pagal LRV 1997 m. nutarimą 1507: 1) šalto vandens tiekėju – Bendrovės „VV“; 2) vandens – karšto vandens bazinio komponento tiekėju – Bendrovės „VV“; 3) antrojo karšto vandens komponento – su karštu vandeniu tiekiamos šilumos tiekėju – Bendrovės „VŠT“.

4.2 Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai.

Išnagrinėjęs šią bylą pagal Bendrijos kasacinį skundą Teismas konstatavo visą eilę reikšmingų nuostatų.

4.2.1 Vartojimo sutarties apibrėžimas.

Kolegija konstatavo, „*kad bylą nagrinėję (žemesnės instancijos) teismai ginčijamas sutartis vertino formaliai ir nepagrįstai sureikšmino tą aplinkybę, kad ginčijamas sutartis pasirašė juridiniai asmenys*“. Akivaizdu, kad vandenį naudoja, perka, moka už jį ne bendrija, o vartotojai, butų

savininkai, t.y. fiziniai asmenys. „Atitinkamai vandens butų savininkams pardavėjas (tiekęjas), kuriam už patiektą vandenį sumoka butų savininkai yra UAB „Vilniaus vandenys“, o ne daugiabučio namo savininkų bendrija. Todėl ginčijamos sutartys teisine prasme vertintinos kaip vartojimo sutartys ir joms turi būti taikomos specialios teisės normos, taikytinos vartojimo sutartims..“

[Pastaba. Čia pravartu atkreipti dėmesį, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas perskaitė nurodytą CK normą ne taip, kaip ji ten parašyta, iš esmės pataisė LR CK 1.39 str. 1 dalį. Taip, kaip ją perskaitė Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, ji jau atitinka Europos Sąjungos 1980 m. Romos konvencijos [EC Convention on the Law Applicable to Contractual Obligations (Rome 1980)] 5 str. 1 dalyje pateiktą vartojimo sutarties apibrėžimą.]

4.2.2 Vandens (energijos) tiekimo riba daugiabučiame name.

„Dėl šios priežasties ginčijamų sutarčių sąlygos, kad vanduo tiekiamas ne iki gyventojų butų, o tik iki eksploatacijos ribų, yra nesąžiningos vartotojų, t.y. butų savininkų, atžvilgiu (CK 188 str.). Galutinis vandens tiekimo taškas turi būti konkretus butas. ... vandens, kaip prekės, perdavimo prasme, tiekęjas yra atsakingas, kad perkamas vanduo pakliūtų pirkėjui nepriklausomai nuo to, kieno – pardavėjo ar pirkėjo tinklais jis yra perduodamas. Tokia išvada darytina atsižvelgiant į pirkimo-pardavimo sutarties esmę - pagal pirkimo-pardavimo sutartį pardavėjas privalo perduoti prekę pirkėjui (CK 6.305, 6. 383 str.). Pažymėtina, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas jau yra pasisakęs, jog sutarties sąlygos, pagal kurias energijos pardavėjas energiją tiekia tik iki energijos įvado, žyminčio pardavėjo ir pirkėjo tinklų nuosavybės atribojimą, pažeidžia vartotojų teises ir yra nesąžiningos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2002 m. spalio 7 d. nutartis civilinėje byloje SP AB „Vilniaus šilumos tinklai“ v. B. Giedraitienė, Nr. 3K-3-1137/2002).“ Jokie komentarai kaip ir nebereikalingi. Taigi ir šioje nutartyje, tik dar šiek tiek įtaigiau, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas vėlgi konstatavo, kad energija daugiabučiame name tiekama iki buto, o ne iki namo įvado.

4.2.3 Eksploatacijos ir tiekimo ribų atribojimas.

Tešiamė šios nutarties citatų fejerverką. „Sutartyse vartojama sąvoka „eksploatacijos riba“ šiuo atveju reiškia ne galutinio tiekimo tašką, bet tiekimo tinklų nuosavybės teisės ir tinklų priežiūros atribojimą, t.y. kiekviena sutarties šalis yra atsakinga už jai nuosavybės teise priklausančių vandens tiekimo tinklų eksploatavimą ir priežiūrą. Gi vandens, kaip prekės, perdavimo prasme, tiekęjas yra atsakingas, kad perkamas vanduo pakliūtų pirkėjui nepriklausomai nuo to, kieno - pardavėjo ar pirkėjo - tinklais jis yra perduodamas.“ Čia mes sąmoningai pakartojome citatos dalį. Daugelis mūsų oponentų savo prieštaravimą prieš tiekimo –vartojimo ribos nustatymą ne namo įvade, o bute, argumentuoja tuo, kad tiekėjai esą tokiu atveju būtinai turi perimti namo sistemų eksploataciją. Kaip matome, tai visai nebūtina.

4.2.4 Sutarties pakeitimas, panaikinus nesąžiningą vartojimo sutarties sąlygą.

„Teismas, nustatęs, jog vartojimo sutarties sąlyga yra nesąžininga, ir ją pripažinęs negaliojančia, turi teisę sutartį atitinkamai modifikuoti, užpildydamas sutarties spragą, atsiradusią dėl nesąžiningos sutarties sąlygos pripažinimo negaliojančia (CK 6.195 str.)“. Tai yra svarbi Teismo išvada, nurodanti, kaip teismai turėtų elgtis su vartojimo sutartimis, ir ko vartotojai gali reikalauti savo ieškiniuose.

4.2.5 Tiekėjų identifikavimas.

„Kartu teisėjų kolegija konstatuoja, kad bylą nagrinėję teismai pagrįstai atmetė ieškovo reikalavimą pripažinti, jog UAB „Vilniaus vandenys“ yra ir karšto vandens tiekęjas (iš tikrųjų ieškovas prašė pripažinti Bendrovę „VV“ ne karšto vandens tiekėju, o karšto vandens sudėtinės dalies – šalto vandens karštam vandeniui ruošti, jį vadino „baziniu vandeniu“, tiekėju, – mūsų pastaba). Iš byloje esančios 1999 m. lapkričio 29 d. sutarties matyti, kad šilumos energiją šildymui ir karštam vandeniui paruošti bendrijos gyventojams parduoda (tiekia) UAB „Vilniaus energija“. Taigi šilumos energijos (karšto vandens) pardavėjas yra aiškus, o aiškūs faktai nereikalauja teisminio pripažinimo. Ta aplinkybė, jog UAB „Vilniaus energija“, parduodama gyventojams šilumos energiją (čia turima omenyje antra karšto vandens sudėtinė dalis - su karštu vandeniu tiekiamą šilumą - mūsų pastaba), šiai prievolei vykdyti pasitelkia ir kitus asmenis (taip pat ir UAB „Vilniaus vandenys“), nėra

pagrindas daryti išvadą, kad UAB "Vilniaus vandenys" yra ir šilumos energijos (karšto vandens) pardavėjas. Pagal CK 6.38 straipsnio 4 dalį, jeigu skolininkas (Bendrovė „VŠT“ – mūsų pastaba), vykdydamas prievolę, naudojasi kitų asmenų (Bendrovės „VV“) pagalba, tai prieš kreditorių (butų savininkus) už tinkamą prievolės įvykdymą lieka atsakingas pats skolininkas (Bendrovė „VŠT“).“ Ši nutarties nuostata yra šiek tiek prieštaringa. Viena vertus, Teismas nepripažino karšto vandens tiekimo pagal sudėtinės dalis (bazinis vanduo + šiluma, kuri tą vandenį padaro karštu). Teismas čia lyg tai laikosi nuostatos, kad produktą (karštą vandenį) tiekia vienas tiekėjas (bendrovė „VŠT“), tiesa pasitelkęs į pagalbą kitą tiekėją (Bendrovę „VV“). Kita vertus, Teismas šios nutarties rezoliucinėje dalyje nurodo, kad Bendrovė „VV“ šaltą vandenį karštam vandeniui ruošti tiekia iki buto, taip pat ir aukščiau pateiktose citatose nurodo, kad tiekiant buitiniam vartotojui nėra tiekimo iki įvado, o yra tik tiekimas iki buto. Kadangi nutarties rezoliucinėje dalyje priimtas sprendimas priimtinas už pagrindą, visgi tektų konstatuoti, kad teismas nepaisant pabrauktos nuostatos, visgi pripažino Bendrovę „VV“ esant karšto vandens sudėtinės dalies – bazinio vandens – tiekėju. Tačiau, atrodo, teismas nelaiko šių sudėtinių dalių lygiavertėmis, atiduoda prioritetą šilumai, kaip komponentui, nusakančiam karšto vandens, kaip produkto, esmę. Čia turime atkreipti dėmesį dar į vieną svarbią aplinkybę, kad šio namo vidaus tinklai pilnai priklauso namo butų savininkams. Bendrija savininkų lėšomis renovavo namo šilumos punktą. Tai svarbu turėti omenyje, nes kitaip, kai mes kalbėsime žemiau apie kitas teismų nutartis, jos gali pasirodyti mums neatitinkančios šia nutartimi suformuotos teismų praktikos.

4.2.6 Teismo pozicija apmokėjimo už šaltą vandenį klausimu.

„Iš bylos medžiagos matyti, kad šaltas vanduo iki galutinio vartotojo, t.y. iki savininkų butų, tiekiamas vandens tiekimo sistema, kuri nuosavybės teise priklauso skirtingiems asmenims. Iki vandens tiekimo sutartyse numatytų eksploataavimo ribų vanduo tiekiamas UAB "Vilniaus vandenys" priklausančiais tinklais. Nuo eksploataavimo ribos iki butų vanduo tiekiamas butų savininkams bendrosios dalinės nuosavybės teise priklausančiais tinklais. Pagal CK 6.383 straipsnio 1 dalį energijos pirkimo-pardavimo sutarties šalys yra atsakingos už jiems priklausančius energijos tinklus. Jeigu vandens nuostoliai atsiranda tiekiant vandenį vartotojams priklausančiais tiekimo tinklais, tai šiuos nuostolius privalo padengti tų tinklų savininkai, t.y. butų savininkai. Tokia butų savininkų pareiga atsiranda ne Vyriausybės 1997 m. gruodžio 31 d. nutarimo Nr. 1507 pagrindu, o CK 4.76 ir 4.82 straipsnių bei Daugiabučių namų savininkų bendrijų įstatymo 4 straipsnio 4 dalies pagrindu. Minėtas Vyriausybės nutarimas reglamentuoja apmokėjimą už vandenį, kurį sunaudoja konkretaus buto gyventojai. Tačiau bet kurio buto savininkas kartu yra bendrosios dalinės nuosavybės subjektas. Todėl jis pagal daiktinės teisės normas privalo padengti išlaidas, susijusias su bendrosios dalinės nuosavybės eksploatavimu. Kaip minėta, jeigu vandens nuostoliai susidaro tiekiant vandenį butų savininkams bendrosios dalinės nuosavybės teise priklausančiais tinklais, tai jie pagal CK 4.76 ir 4.82 straipsnį privalo apmokėti tiekėjui šio vandens kainą ir Vyriausybės nutarimas Nr. 1507 šiems teisiniams santykiams netaikytinas.“ Tuo būdu, Teismas nepripažino 1997 m. LRV nutarimo Nr. 1507 absoliutaus prioriteto atsiskaitymams už vandenį. Teismas vertina, kad atskirais atvejais butų savininkai gali turėti pareigą apmokėti vandens nuostolius, susidarančius namo sistemoje. „Tokia butų savininkų pareiga neatsirastų tik tuo atveju, jeigu būtų įrodyta, jog šalto vandens nuostoliai susidaro ne dėl butų savininkų kaltės ir ne jiems bendrosios dalinės nuosavybės teise priklausančiuose tinkluose. Tačiau bylą nagrinėję teismai tokios aplinkybės nėra konstatavę.“

4.2.6.1 Kritiškas požiūris. Tačiau ryšium su tuo atkreipiame dėmesį, kad mūsų manymu, tokia teismo pozicija kelia tam tikrų abejonų. Teismas konkrečiai neįvardijo, kaip turėtų būti paskirstyta įrodinėjimo našta paskutinės nutarties citatos atveju. Pagal formuluotę sektų, kad įrodinėti savo nekaltumą turėtų butų savininkai, t.y. butų savininkai turėtų paneigti savo kaltumo dėl nuostolių prezumpciją, kuri suformuluota aukščiau pabrauktoje citatos dalyje. Tačiau, ar teisėtas yra toks įrodinėjimo naštos perkėlimas vartotojams? LR CK 6.189 str. nustatyta, kad „... sutartis įpareigoja atlikti ne tik tai, kas tiesiogiai joje numatyta, bet ir visa tai, ką lemia sutarties esmė arba įstatymai“. Ta prezumpcija iš Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarties (pabrauktoji citatos dalis), kad vartotojai turi atlyginti vandens, tiekiamo butų savininkų bendrosios dalinės nuosavybės tinklais, nuostolius, nuo šiol yra tokių sutarčių numanoma (arba įprastinė) sąlyga. Ar tokia sąlyga neprieštarauja teisės normoms, nagrinėjant jas sistemiškai:

- Konstitucinei „Valstybė gina vartotojų interesus“;

- LR CK 6.305 str. 1 d. 6.383 str. 1 d.; 6.388 str. 1 d., kad pirkėjas įpareigotas mokėti už „priimtą prekę“, už „patiektą energiją“, už „faktiškai sunaudotą energijos kiekį“ ir Vyriausybės 1997 m. nutarimo Nr. 1507, 1.4 p., kad daugiabučiuose namuose gyventojai moka už šaltą ir karštą vandenį pagal butų skaitiklių rodmenis;

- LR CK 6.188 str. 2 d. 18 p., kad „nesąžiningomis laikomos vartojimo sutarčių sąlygos, kurios ... panaikina arba suvaržo vartotojo teisę ... pasinaudoti kitais pažeistų teisių gynimo būdais (...), perkelia įrodinėjimo pareigą vartotojui...“?

Ar šiuo atveju Teismas nesukūrė nesąžiningos vartojimo sutarties sąlygos? Kaip žinome, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimai nėra savarankiškos teisės normos, ir jie negali prieštarauti įstatymų normoms (LR CPK 4 str.; 3 str. 3 d.).

4.2.7 Delspinigių klausimu. Susitarimų dėl vartotojų padėties apribojimai.

Teismas išaiškino: „Delspinigiai, kaip sutartinės atsakomybės forma, gali būti nustatomi sutartimi arba įstatymu (CK 6.258 str. 1 d.). Jeigu netesybų dydis nustatytas įstatyme, o sutartis yra vartojimo sutartis, tai šalys savo susitarimu negali bloginti vartotojo padėties, t.y. nustatyti vartotojui didesnius delspinigius negu nustato įstatymas. 1996 m. rugpjūčio 13 d. įstatymu yra nustatyti 0,04 proc. dydžio delspinigiai, todėl ginčijamoje sutartyje delspinigiai negalėjo būti didinami.“

Atkreipiame dėmesį, kad pabrauktoji teismo išaiškinimo nuostata galioja ne tik delspinigiams, bet visoms vartojimo sutarčių sąlygoms.

4.3 Bylos baigtis. Jos reikšmė.

Bylos baigtis vertintina nevienareikšmiai. Teismas nepanaikino sutarčių nuostatų dėl atsiskaitymo pagal įvadinį skaitiklį. Tačiau Teismas modifikavo sutartis, pripažindamas, kad Bendrovė „VV“ šaltą vandenį ir šaltą vandenį karštam vandeniui ruošti tiekia iki vandens skaitiklių butuose. Be to, ypač reikšmingi yra Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimai ir konstatavimai šioje byloje.

Remdamiesi nurodytose aukščiau byloje suformuotais precedentais, teismai dabar jau kitaip sprendžia bylas. Tai akivaizdu iš pateiktų žemiau bylų sprendimų (nutarčių) analizės.

V BYLA

5.1 Bylos esmė.

Vienas tokių pavyzdžių yra penktoji (šiuo atveju Vilniaus apygardos teismo) nutartis. Ši byla savo ieškininiais reikalavimais kaip du vandens lašai panaši į ketvirtąją bylą, tik ieškovas čia yra kita, 519-oji DNSB. Todėl analizuojame tik jų skirtumus, ir šios bylos išsprendimo skirtumus. Šioje byloje ieškovas ginčijo Bendrovės „VV“ ir Bendrijos 1999-05-17 sutarties Nr. 1839A nuostatas, pagal kurias Bendrija turėjo mokėti vandens tiekėjui už šaltą vandenį karštam vandeniui ruošti pagal namo įvadinį šalto vandens (prieš karšto vandens gamybos šilumokaitį) skaitiklį. Bendrija pagal tą sutartį būtų pirkusi karšto vandens bazinį komponentą iš Bendrovės „VV“, šilumą pagal kitą 1996-08-28 sutartį Nr. 20274 iš Bendrovės „VŠT“ ir prašė pripažinti šiuos abu tiekėjus karšto vandens tiekėjais pagal atskirus komponentus (sudėtines dalis). Namo šildymo ir karšto vandens tiekimo sistema buvo ką tik renovuota. Bendrovė „VŠT“ savo lėšomis įrengė name individualų šilumos punktą. Šaltas vanduo buvo paduodamas į karšto vandens pašildytuvą (Bendrovės „VŠT“ nuosavybę), ten pašildomas iki karšto vandens temperatūros ir toliau namo vamzdiniais tiekiamas namo gyventojams. Bendrovės „VV“ ir „VŠT“ turėjo sudariusios 1999-03-05 tarpusavio sutartį dėl šalto vandens karštam vandeniui ruošti tiekimo į namą su renovuotais šilumos punktais šilumokaičius, tačiau šio namo į tą sutartį nebuvo įtraukę (tiesa, vėliau namas buvo įtrauktas į šios sutarties priedą, bet tas laikotarpis iškrenta už ginčo laikotarpio ribų). Esant štai tokioms faktinėms aplinkybėms ir vadovaujantis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2003-05-12 precedentine nutartimi ketvirtojoje byloje, Vilniaus Apygardos teismas sprendė šią bylą apeliacine tvarka.

5.2 Apeliacinės instancijos teismo nustatytos bylos aplinkybės.

Klausimus dėl šalto vandens karštam vandeniui ruošti pirkimo – pardavimo, karšto vandens gamybos ir karšto vandens pardavimo gyventojams Apygardos teismas išsprendė savo nutarties

motyvuojamojoje dalyje: „Ieškovo reikalavimas dėl pripažinimo kas yra šalto ir karšto vandens tiekėjas netenkintinas dėl sekančio: ... Byloje nustatyta, kad karštas vanduo parduodamas (tiekiamas) pagal 1999-09-30 sutartį (rašymo apsirikimas – iš tikrųjų šios sutarties data yra 1999-03-05 – mūsų pastaba); tiekėjas yra Bendrovė „VŠT“, kuri perka šaltą vandenį iš Bendrovės „VV“. „Pagaminusi iš jo karštą vandenį jį parduoda namo gyventojams. ... Ta aplinkybė, kad Bendrovė „Vilniaus energija“ savo prievolių įvykdymui naudojosi kito asmens pagalba, nereiškia, kad Bendrovė „Vilniaus vandenys“ tampa ir šilto vandens tiekėju. Kadangi šalto ir karšto vandens tiekėjai yra absoliučiai aiškūs, tai nustatyti juridinį faktą, kas yra tiekėjas nėra jokio pagrindo.“ Tuo būdu Apygardos teismas nepripažino karšto vandens tiekimo pagal du komponentus, karšto vandens tiekėju įvardijo vieną Bendrovę „VŠT“ ir pripažino, kad dviejų Bendrovių („VV“ ir „VŠT“) tarpusavio šalto vandens karštam vandeniui ruošti tiekimo – atsiskaitymo santykiai yra sureguliuoti jų tarpusavio sutartimi. Tuo teismas pripažino, kad Bendrija neperka šalto vandens, negamina iš jo karšto vandens ir neparduoda karšto vandens savo namo gyventojams. Tai reiškia, kad Teismas pašalino Bendrijos ir Bendrovės „VV“ sutartį dėl šalto vandens karštam vandeniui ruošti Nr. 1839A iš šių asmenų tarpusavio sutartinių santykių.

5.3 Bylos išsprendimas. Jos reikšmė.

Skirtingai negu Lietuvos Aukščiausiasis Teismas ketvirtojoje byloje, Vilniaus apygardos teismas šioje nutartyje pripažino, kad Bendrovė „Vilniaus vandenys“ tiekia tik šaltą vandenį iki skaitiklių butuose, o dėl šalto vandens karštam vandeniui ruošti pasitenkino aukščiau nurodytais konstatavimais.

Teismo sprendimas labai logiškas. Bendrija jokių būdu negali pirkti šalto vandens karštam vandeniui ruošti, gaminti iš jo karštą vandenį ir pardavinėti jį savo gyventojams. Ji neturi karšto vandens gamybos įrenginių, jų nenuomoja ir t.t.. Kita vertus ir Bendrovė „Vilniaus vandenys“ negali tiekti šaltą vandenį karštam vandeniui ruošti iki butų skaitiklių, kadangi ji perduoda šį vandenį Bendrovei „Vilniaus šilumos tinklai“ (dabar Bendrovė „Vilniaus energija“) per šių Bendrovių sujungtas tarpusavyje tinklų dalis. Tad Apygardos teismas teisingai parinko karšto vandens tiekėją namo butų savininkams, Bendrovę „Vilniaus vandenys“ pašalindamas iš šio proceso. Šios dvi bylos parodo, kaip turėtų būti sprendžiami bazinio karšto vandens tiekimo iki butų atsakomybės klausimai, esant skirtingiems šilumos punkto įrenginių, gaminančių karštą vandenį, nuosavybės teisės subjektams.

VI BYLA

6.1 Bylos esmė.

Analogiškai (tik kitu aspektu) ketvirtajai bylai buvo sprendžiama Vilniaus apygardos teisme civ. byla 519-oji DNSB ir trys jos nariai v. UAB „VE“ ir kiti, Nr. 2A⁴⁷-931/2003 (Vilniaus m. 2-ajame apylinkės teisme civ. bylos Nr. 2-1194-21/03) dėl sutarčių pripažinimo vartojimo sutartimis, teisinių santykių modifikavimo ir pažeistų teisių atkūrimo. Šioje byloje buvo reiškiami trys ieškinio reikalavimai: 1) Bendrijos sutartį ir gyventojų sutartis su šilumos tiekėju pripažinti vartojimo sutartimis; 2) pakeisti (modifikuoti) sutartis, pašalinant iš jų nesąžiningas vartojimo sutarčių sąlygas; 3) įpareigoti UAB „VE“ už laikotarpį nuo 2000-05-01 iki sprendžiamojo posėdžio šioje byloje dienos perskaičiuoti mokėjimus už šilumą namui, bei šio namo trimis butams pagal Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 1999 m. nutarimu Nr. 85 patvirtintą metodiką.

6.2 Bylos išsprendimas. Jos reikšmė.

Šioje byloje Apygardos teismas Bendrijos ir gyventojų sutartis su šilumos tiekėju pripažino vartojimo sutartimis; modifikavo sutartis, pašalindamas (pripažindamas neteisėtomis) iš jų daugelį sutarčių nuostatų, buvusių nesąžiningomis vartotojų atžvilgiu, t.sk. Bendrijos sutarties nuostatą, kad *mokesčių skaičiavimas už butų šildymą ir karštą vandenį atliekamas pagal SP AB „VŠT“ nustatytą tvarką*, tuo atverdama kelią naudojimui teisėtos metodikos mokėjimų už šilumą ir karštą vandenį skaičiavimui. Tačiau Vilniaus apygardos teismas pats šios bylos galutinai neišsprendė. Dėl 3-iojo reikalavimo byla buvo gražinta pakartotiniam nagrinėjimui į pirmosios instancijos teismą.

Sutarčių pripažinimas vartojimo sutartimis turi principinę reikšmę šios bylos išsprendimui. Tiek nacionaliniai Lietuvos įstatymai, tiek Europos Sąjungos teisės aktai nustato padidintą vartotojų teisių apsaugą. Kadangi apeliacinės instancijos teismo nutartis įsigaliojo 2003-09-04 ir niekada vėliau

nebuvo skundžiama, pirmieji du bylos ieškinio reikalavimai buvo išspręsti galutinai, įskaitant visų šios bylos ginčo sutarčių kvalifikavimo klausimą. Šis kvalifikavimas įtvirtintas įsigaliojusių teismo sprendimu. Tai yra dalinis šios bylos išsprendimas (byla dėl trečiojo ieškinio reikalavimo buvo gražinta į pirmosios instancijos teismą spręsti iš naujo ir byla buvo galutinai išspręsta Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004-09-29 nutartimi – žr. 10-ąją bylą) ir juo dalis ginčo (1 ir 2 ieškinio reikalavimai) yra išspręsta galutinai (LR CPK 261 str.). Ginčo sutarčių kvalifikavimas vartojimo sutartimis ir sutarčių modifikavimas galėtų būti pakeistas (paneigtas) tik atnaujinus procesą šioje ginčo dalyje (dėl 1 ir 2 reikalavimų) ir nustatyta tvarka išsprendus ginčą iš naujo sutinkamai su LR CPK XIX skyriaus (PROCESO ATNAUJINIMAS) teisės normomis.

VII BYLA

7.1 Bylos esmė.

Daugiabučio namo savininkų bendrijos „Ežerėlis“ name Bendrovė „VE“ renovuotame šilumos punkte 2003 metų pradžioje sumontavo karšto vandens gamybos šilumokaitį, kuriame nuo jo sumontavimo gamina karštą vandenį ir tiekia jį to namo gyventojams. Iki tol namui karštas vanduo buvo tiekiamas iš grupinės boilerinės. Tačiau pakeitus tiekimo būdą sutartis su Bendrija nebuvo pakeista, o Bendrovės „VE“ darbuotojai nepasirūpino sudaryti individualias sutartis su kiekvienu buto savininku dėl karšto vandens tiekimo. Kai tie sutartiniai santykiai nuo 2004-01-01 buvo pakeisti Bendrijos iniciatyva dar po keturių mėnesių (2004-04-30) Bendrovė „VV“ pateikė Bendrijai „Ežerėlis“ sąskaitą už visą vandens kiekį, kurį ši Bendrovė sunaudavo karšto vandens gamybai per laikotarpį nuo 2003 m. kovo iki 2004 m. gruodžio mėn. ir tą kiekį paskaičiavo ne pagal butų skaitiklius o pagal įvadinį šalto vandens karštam vandeniui ruošti skaitiklį prieš šilumokaitį. Byloje teismas išsiaiškino bylos faktus, kad šaltą vandenį karštam vandeniui ruošti tretysis asmuo Bendrovė „VV“ tiekė ne atsakovui Bendrijai „Ežerėlis“, o ieškovui Bendrovei „VE“, kad būtent ieškovo Bendrovė įrengė name karšto vandens gamybos pašildytuvą, kad būtent Bendrovė „VE“ ruošė karštą vandenį ir jį pardavė namo gyventojams. Tik teismas klaidingai nurodo, kad Bendrija „Ežerėlis“ priėmė Bendrovės „VE“ patiektą karštą vandenį (iš tikrųjų tą vandenį priėmė namo butų savininkai – vartotojai).

7.2 Bylos išsprendimas. Jos reikšmė.

Pirmosios instancijos teismas priteisė Bendrijai „Ežerėlis“ sumokėti už šaltą vandenį karštam vandeniui ruošti pagal įvadinį skaitiklį. Tačiau teismas pasirėmė negaliojančiu teisės aktu ir netinkamu Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos aiškinimu. Teismo nuoroda, kad tokią apmokėjimo tvarką (pagal įvadinį namo skaitiklį) numatanti dar Energetiko ministerijos 1995 metų įsakymu Nr. 159 patvirtinta „Atsiskaitymo su gyventojais už karštą vandenį ir patalpų šildymo metodika“ (kitos teismo nuorodos, mūsų vertinimu, iš viso su šios bylos dalyku neturi nieko bendra), yra nepagrįsta, kadangi 1999 metais Kainų ir energetikos kontrolės komisija savo nutarimu Nr. 85 patvirtino alternatyvią Metodiką, kuri buvo taip pat aprobuota ir nurodyta, kaip naudotina Ūkio ministerijos 1999 m. įsakymu Nr. 424. Tik Ūkio ministerijos darbuotojai „užmiršo“ apie Energetikos ministerijos 1995 m. įsakymo Nr. 159 Metodiką. Šioje byloje išryškėjus šiai LR ŪM darbo spragai, LR DNSB federacijos reikalavimu, minėtas Energetikos ministerijos įsakymas Nr. 159 buvo panaikintas (žin., 2005, Nr.128-4616). Tačiau ir be šio panaikinimo akto, jis jau buvo nustojęs galios, Komisijai ir Ūkio ministerijai priėmus nurodytus 1999 metų teisės aktus, ir teismas negalėjo juo vadovautis. Be to teismas sprendime remiasi dviem Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartimis kurių viena (mūsų sąrašė Nr. 10) kalba ne apie šalto vandens karštam vandeniui ruošti tiekimo problemas, o apie šilumos, sunaudotos šiam vandeniui pašildyti, nuostolius. Kitoje byloje pagal teismo cituojamą Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartį (mūsų sąrašė Nr. 4) yra kitokios faktinės aplinkybės: šilumos punktas vienu atveju priklauso bendrosios nuosavybės teise butų savininkams, kitu atveju jis yra karšto vandens tiekėjo nuosavybė; vienu atveju šalto vandens tiekėjo (Bendrovė „VV“) tinklai yra sujungti su butų savininkų įrenginiais, kitu atveju su karšto vandens tiekėjo (Bendrovė „VE“) įrenginiais. Teismo išvada, kad Bendrija turi užmokėti už šaltą vandenį karštam vandeniui ruošti, kurį du verslininkai (Bendrovės „VV“ ir „VE“) perduoda vienas kitam, pagal jų tarpusavio tiekimo – vartojimo riboje įrengtą skaitiklį, yra ir ekonomiškai nepagrįsta. Susidaro įspūdis, kad teismui šilumos

ir vandens tiekimo – atsiskaitymo klausimai yra pernelyg sudėtingi. Sprendimas apeliacine tvarka nebuvo apskūstas.

VIII BYLA

8.1 Bylos esmė.

Šios bylos atveju šaltą vandenį karštam vandeniui ruošti ieškovas SP UAB „Vilniaus vandenys“ tiekė į grupines boilerines atsakovui SP AB (Bendrovei) „Vilniaus šilumos tinklai“. Per ginčo laikotarpį (1994÷1997 m.) buvo patiekta šio vandens už 49,957 mln. Lt. Iš nupirkto vandens atsakovas gamino karštą vandenį ir tiekė jį gyventojams. Gyventojai už karštą vandenį mokėjo pagal savo butų skaitiklių rodmenis. Todėl ir atsakovas siekė už šaltą vandenį, perkamą karšto vandens gamybai, mokėti pagal karšto vandens sunaudojimą butuose. Todėl jis ir sumokėjo ieškovui tik 35,883 mln. Lt. Ieškovas šioje byloje siekė prisiteisti likusią sumą 14,074 mln. Lt.

8.2 Bylos išsprendimas.

Vilniaus apygardos teismas, nagrinėdamas bylą pirmąja instancija ją išspendė, tenkindamas ieškinį. Apeliacinis teismas sprendimą paliko nepakeistą. Teismai įvertino pirkimo – pardavimo santykius tarp šių Bendrovių, kaip vykusius pagal konkludentiniais veiksmais sudarytą sutartį (dėl iškilusių nesutarimų dėl atsiskaitymo už patiektą vandenį, rašytinė sutartis tarp jų nebuvo pasirašyta.) ir kvalifikavo juos pagal 1964 m. CK 270 str. Teismai pripažino šilumos tiekėją esant ir karšto vandens tiekėju gyventojams. Tuo būdu, Bendrovė „VV“ tiekė šaltą vandenį į Bendrovės „VŠT“ grupines boilerines; vanduo buvo apskaitomas šalto vandens skaitikliais, sumontuotais prieš karšto vandens pašildytuvus; iš jo Bendrovė „VŠT“ gamino karštą vandenį ir jį pardavinėjo gyventojams, kurie savo ruožtu atsiskaitinėjo pagal butų skaitiklius. Teismai atmetė atsakovo atsikirtimų motyvus, kad jis turėtų atsiskaitinėti su šalto vandens tiekėju pagal butų skaitiklių rodmenis. Susidaranti skirtumą teismai pripažino esant karšto vandens tiekėjo realizaciniais nuostoliais (1995-07-17 Energetikos ministerijos metodikos 2.5; 2.8 p. ir Kainų ir energetikos kontrolės komisijos 1998-09-22 protokolo Nr.41 3 ir 5 p.). Ta proga atkreipiame dėmesį, kad šiame ginče buvo surinkti ir pateikti didelės apimties statistiniai duomenys, todėl labai tiksliai buvo išmatuoti tie nuostoliai kuriuos patiria karšto vandens tiekėjas tokiomis sąlygomis, kai jis nesirūpina karšto vandens skaitikliais butuose. Nuostoliai sudaro 28,2% nuo patiekto vandens kiekio.

IX BYLA

9.1 Bylos esmė.

Šioje byloje ieškovė J. Markevičienė prašė nutraukti butų šildymo ir karšto vandens tiekimo sutartį, kurią Bendrovė „Vilniaus šilumos tinklai“ buvo sudariusi su ja, pripažinti atsakovo veiksmus, tiekiant savo prekes ir reikalaujant sutartyje nenumatytų mokėjimų, neteisėtais; taip pat prašė atlyginti neturtinę žalą.

9.2 Bylos išsprendimas. Jos reikšmė.

Pirmosios instancijos teismas ieškinį tenkino iš dalies. „Teismas nutraukė atsiskaitymo už butų šildymą ir karštą vandenį sutartį Nr. 2600094 (be datos), sudarytą tarp ieškovės Jūratės Markevičienės ir atsakovo SP AB „Vilniaus šilumos tinklai“. Pripažino, kad SP AB „Vilniaus šilumos tinklai“ neteisėtai tiekia savo prekes bei reikalauja mokėti už tai, taip pat atsakovas neteisėtai reikalauja iš ieškovės Jūratės Markevičienės sutartyje nenumatyto „gyvatuko“ mokesčio nuo 2000 m. vasario mėn. Kitoje pareikštų reikalavimų dalyje ieškinį atmetė.“

Vilniaus apygardos teismas, nagrinėdamas bylą apeliacine tvarka, ją išspendė kitaip: ieškinį pilnai atmetė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą kasacine tvarka, paliko galioti Apygardos teismo nutartį. Savo nutartyje kolegija konstatavo, kokiais teisės aktais grindžiami šilumos tiekimo – vartojimo santykiai:

“Lietuvos Respublikos energetikos įstatymu Nr. 1-828, priimtu 1995 m. kovo 28 d., buvo nustatyta, kad energijos išteklių ir energijos naudojimo tvarką tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliota institucija (4 str. 1 d.) ir kad energijos vartotojai naudoja energiją, vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos patvirtintais

norminiais dokumentais (8 str. 1 d.). Minėto įstatymo 15 str. 3 dalyje nurodyta, kad kainodaros problemas energetikoje nagrinėja nuolat dirbanti Valstybinė kainų ir energetikos komisija,.... Be to, minėto straipsnio 7 dalyje yra nurodyta, kad Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija turi kontroliuoti, kaip taikomos centralizuotos šilumos ir karšto vandens nustatytos kainos. Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija 1999 m. spalio 19 d. nutarimu Nr. 85 patvirtino centralizuotos šilumos kainų taikymo, nustatant mokėjimus už patalpų šildymą ir karšto vandens tiekimą daugiabučio gyvenamojo namo butams, tvarką, pagal kurią centralizuotos šilumos kainos diferencijuojamos pagal šilumos ir karšto vandens apskaitos būdus ir apskaitos prietaisų įrengimo daugiabučiame name vietą. Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2000 m. sausio 12 d. įsakymu Nr. 20 buvo patvirtintos „Šilumos tiekimo ir vartojimo taisyklės“. Minėtų taisyklių 1 punkte nurodyta, kad jos skirtos šilumos įmonėms (tiekėjams), centralizuotai gaminamą šilumą vartojančių objektų savininkams (tiekėjams arba vartotojams), centralizuotai gaminamą šilumą vartojančių objektų patalpų (butų) ir šilumos įrenginių savininkams (vartotojams) ir nustato jų tarpusavio santykius, teisės, pareigas bei atsakomybę centralizuotai gaminamos šilumos tiekimo ir vartojimo proceso grandinėje, bei reglamentuoja centralizuotai gaminamos šilumos perdavimo (tiekimo), paskirstymo, vartojimo ir atsiskaitymo organizavimo tvarką.”

Be to, „Šiuo metu (nutartis priimta iki ŠŪ įstatymo įsigaliojimo – mūsų pastaba) šilumos energijos, karšto ir šalto vandens pirkimo – pardavimo sutarčių sudarymas, energijos kiekio ir kainos bei kokybės nustatymas ir apmokėjimo už suvartotą energiją tvarka reglamentuojami, LR CK 6.384 ÷ 6.388 straipsniais, ..., kadangi energijos pirkimo – pardavimo sutartis yra viešoji sutartis (CK 6.383 str. 3 d.), tai sudarydamas viešąją sutartį tiekėjas neturi teisės kam nors suteikti privilegijų, išskyrus įstatymuose numatytus atvejus (CK 6.161 str. 3; 4 d.), nes viešosiose sutartyse prekių ir paslaugų kainos bei kitos paslaugos teikimo sąlygos turi būti vienodos visiems tos pačios kategorijos vartotojams. Pagal CK 161 str. 5 d. standartinės viešųjų sutarčių sąlygos yra tvirtinamos įstatymų numatytais atvejais atitinkamose valstybės institucijose.“ Šioje byloje nustatyta, kad standartinės šilumos energijos ir karšto vandens tiekimo sutartys buvo patvirtintos Vilniaus miesto savivaldybės valdybos 2001 m. kovo 1 d. sprendimu Nr. 1581 V ir tokios sutarties projektas buvo pasiūlytas ieškovei pasirašyti, tačiau ji šios sutarties nepasirašė, siekdama vienašališkai nutraukti šilumos energijos ir karšto vandens tiekimo santykius su atsakovu (tiekėju) ne norminiuose teisės aktuose nustatyta tvarka.“

Kolegija aptarė sąlygas, kurioms esant galimas vieno buto atsijungimas nuo centralizuoto šildymo. „Šilumos energijos tiekimo sutarties, o taip pat šilumos ir karšto vandens tiekimo santykių nutraukimo atskiram butui, esančiam daugiabučiame name, tvarką nustato CK 6.390 str. 1 dalis, kurioje pasakyta, kad abonentas, kai pagal energijos pirkimo-pardavimo sutartį jis yra fizinis asmuo-vartotojas, naudojantis energiją buitiniams reikalams, turi teisę nutraukti sutartį vienašališkai, apie tai pranešdamas energijos tiekimo įmonei, jeigu yra visiškai sumokėjęs už sunaudotą energiją. Daugiabučiame name gyvenantis vartotojas šią teisę gali įgyvendinti tik tuo atveju, jeigu toks sutarties nutraukimas nepadarys žalos kitų to namo butų gyventojams. ... Ieškovei, norėdama nutraukti šilumos energijos ir karšto vandens tiekimo sutartį ir atsijungti savo butą (daugiabučiame name) nuo centralizuotos šilumos ir karšto vandens tiekimo sistemos, privalo laikytis ... nustatytos specialios atsijungimo procedūros, kad nebūtų pažeisti kitų to namo gyventojų (energijos vartotojų) interesai ir jiems nebūtų padaryta žala.“

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis reikšminga tuo, kad joje yra raiškiai įvardinti teisės aktai kurie reglamentuoja šilumos tiekimo ir atsiskaitymo už ją santykius, ir valstybės institucijos, kurios atsakingos už jų paruošimą.

X BYLA

10.1 Bylos esmė ir potekstė.

Dešimtoji byla ypač reikšminga vartotojų ir tiekėjų sutartiniams santykiams, nes joje bandyta išspręsti atsiskaitymų už šilumą, sunaudotą daugiabučiame name, atibojant sunaudotą šilumos kiekį nuo patiekto į namą šilumos kiekio. Todėl ją paanalizuosime kiek išsamiau.

Lietuvos teisės aktai nustato, kad vartotojai, įskaitant daugiabučių namų gyventojus už karštą vandenį moka pagal savo butų skaitiklių rodmenis. Kaip žinome, karšto vandens kainos pagrindiniai komponentai yra šalto bazinio vandens kaina ir šilumos, sunaudotos jo pašildymui, kaina. Kaip

matėme iš **aštuntojoje** byloje nustatytų faktų, karšto vandens, parduoto pagal butų skaitiklius, kiekis sudaro tik dalį viso pašildyto vandens. Skirtumas yra gana ženklus: 28,2%. Tai taip vadinamas „nepaskirstytas“ vanduo. Kurį laiką Lietuvos teisinėje sistemoje nebuvo nusistovėjusi tvarka, kas turi prisiimti šiuos nuostolius. Po 1997 m. LRV nutarimo Nr. 1507, viskas lyg tai buvo sureguliuota – vartotojas perka karštą vandenį pagal savo buto skaitiklio rodmenis, tada nepaskirstytas karštas vanduo lieka tiekėjo nuostoliai. Tačiau karšto vandens tiekėjai surado būdą apeiti šį Nutarimą. Vartotojai mokėjo už karštą vandenį pagal buto skaitiklio rodmenis, bet, be to, jei mokėjo už nepaskirstyto karšto vandens pašildymui sunaudotą šilumą. Tokia pasekmė išplaukė iš nuostatos, kad visa įvadiniu šilumos skaitiklių išmatuota šiluma yra sunaudojama name, ir turi būti butų savininkų apmokėta. Tačiau šiluminės energetikos specialistams buvo aišku, kad taip nėra, kad ne visa šiluma yra sunaudojama name. Dalis jos kartu su panaudotu karštu vandeniu patenka į miesto kanalizacijos tinklus. Jeigu tai buto skaitikliu užfiksuoto karšto vandens šiluma, vartotojas už ją užmoka, o nupirktą prekę jis panaudoja taip, kaip skaito reikalingu: laiko vonioje, ar išleidžia į kanalizaciją. Bet jeigu tai yra nepaskirstyto karšto vandens šiluma – vartotojas už ją neturėtų mokėti, nes jis nei šio vandens nei šios šilumos nesunaudojo. Čia reiktų ieškoti atsakingo už to nepaskirstyto vandens susidarymą asmens – tai turėtų būti jo nuostoliai. Kainų ir energetikos kontrolės komisija, atsižvelgdama į šią problemą, savo 1999 m. nutarimu Nr. 85 patvirtinta „Šilumos kainų taikymo mokėjimams už patalpų šildymą ir karštą vandenį daugiabučio namo butams tvarka“ sukūrė matematinį aparatą, kuriuo buvo įvertinta nepaskirstyto karšto vandens šiluma (tais atvejais, kai toks įvertinimas buvo galimas – buvo įrengti ir eksploatuojami visi reikalingi apskaitos prietaisai), ir skaičiuojant mokėjimus už šilumą, ji nebuvo įtraukiama apmokėjimui vartotojams. Tačiau tokia Komisijos metodika netenkino šilumos tiekėjų. Jie sukūrė savo metodikas, kurios nežymiai, būtent šiuo elementu, skyrėsi nuo Komisijos metodikos. Tokias metodikas tvirtinosi savivaldybėse, ir toliau savo priskaitymuose už šilumą ir karštą vandenį nepaskirstyto vandens šilumą priskirdavo apmokėjimui vartotojams. Kaip žinome, šilumos tiekimo įmonės yra savivaldybių įmonės. Taip, suinteresuoto asmens – savivaldybės – patvirtinta metodika buvo naudojama siekiant priskirti nesunaudotą name šilumą vartotojams. Vienos Vilniaus m. DNSB valdyba ir Bendrijos nariai nesutiko su tokia praktika ir kreipėsi į teismą su ieškiniu. Ši byla praėjo du nagrinėjimo teismuose ciklus: pirmą kartą byla baigėsi apeliacinės instancijos nutartimi (žr. šios apžvalgos ... byla). Antrą kartą – šia Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartimi.

10.2 Bylos išsprendimas.

10.2.1 Teismų nustatytos (ir nenustatytos) faktinės bylos aplinkybės.

Šioje byloje Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija (toliau – **Kolegija**) pažymėjo, kaip reikšmingas, tokias teismų nustatytas faktines bylos aplinkybes:

- a) *namo gyventojai už teikiamą į namą šilumą atsiskaitinėja pagal Vilniaus m. savivaldybės tarybos (iš tikrųjų valdybos) nustatytą tvarką;*
- b) *ji iš esmės atitinka šilumos tiekėjo nustatytą tvarką;*
- c) *mokesčiai pagal ją buvo didesni, nes apima ir namo gyventojams karštam vandeniui pašildyti sunaudotos šilumos nuostolius; jie susidaro dėl to, kad namo gyventojams vartoti name pašildomas vandens kiekis ne visas buvo gyventojų apmokėtas, nes atsiskaitymai už suvartotą karšto vandens kiekį nesutapo su pašildytu vartojimui vandens kiekiu;*
- d) *sutartimis su Bendrija ir atskirais gyventojais nustatyta, kad bus vadovaujamas šilumos kiekio apskaita pagal skaitiklio parodymus, o ne kitu būdu (tokio susitarimo iš tikrųjų nėra, kita vertus, viskas priklauso nuo to, kaip tuos apskaitos duomenis panaudoti);*
- e) *į gyvenamąjį namą šiluma tiekama šildymui, „gyvatukui“, ir karštam vandeniui ruošti;*
- f) *name yra įrengtas individualus šilumokaitis, ruošiantis karštą vandenį namo gyventojų vartojimui (yra įrengti du šilumokaičiai, kurie, kaip ir visas kompleksas šilumos mazgo įrenginių yra tiekėjo nuosavybė);*
- g) *šiam tikslui naudojamas šilumos kiekis yra atskirai išmatuojamas (netiesa! išmatuojama yra visa šiluma „šildymui, „gyvatukui“, ir karštam vandeniui ruošti“ vienu šilumos skaitikliu; kita vertus name yra įrengti ir eksploatuojami visi reikalingi apskaitos*

prietaisai, kad galima būtų pagal Komisijos metodiką teisingai apskaičiuoti vartotojams priskirtiną apmokėjimui šilumos kiekį);

Be to, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, paslėpęs tarp teisinių argumentų nutarties VII skirsnyje, pateikia dar vieną principinę ir lemiamą (bet neegzistuojančią) faktinę bylos aplinkybę:

h) *susidarę šilumos energijos nuostoliai yra vartotojų atskaitomybės ribose.*

Paskutinė (h) aplinkybė čia suformuluota nelabai aiškiai. Kiek aiškiau ji formuluojama Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004-11-29 nutartyje kitoje byloje (šios apžvalgos 21 byla) „*Jeigu šilumos energijos nuostoliai atsiranda tiekiant šilumos energiją vartotojams priklausančiais tiekimo tinklais, tai šiuos nuostolius privalo padengti tų tinklų savininkai, t.y. butų savininkai*“. Čia Teismas pasisako, kas turima omenyje, kai šioje 20-oje bylos nutartyje Teismas pavartoja sąvoką „atskaitomybės ribose“. Sektų, kad čia Teismas turi omenyje atsakomybės ribas, susiedamas tą atsakomybę su tinklų nuosavybe, kaip tai ir suformuluota nutartyje 21 byloje. Tačiau tokia faktinė bylos aplinkybė 20-oje byloje neegzistuoja, nes nuostoliai susidaro ne butų savininkų bendrosios nuosavybės tinklo dalyje, o tose namo vidaus tinklo dalyse, kurios yra tiekėjų nuosavybė (šilumos punkto įrenginiai, įvadinis šalto vandens karštam vandeniui ruošti skaitiklis prieš pašildytuvą) arba jie yra už tą dalį atsakingi pagal LRV 1997 m. nutarimo Nr. 1507 įpareigojimą (butų skaitikliai). Egzistuoja kaip tik priešinga faktinė bylos aplinkybė, ir jos egzistavimą patvirtina byloje esantys įrodymai:

i) šio namo gyventojai *nėra atsakingi už susidarantį nepaskirstytą vandenį ir jis susidaro ne jiems bendrosios nuosavybės teise priklausančioje tinklų dalyje.*

O tai reiškia, kad ir už energijos nuostolius vartotojai nėra atsakingi, ir kad šie energijos nuostoliai susidaro ne jiems bendrosios nuosavybės teise priklausančioje tinklų dalyje, tačiau visi teismai antrajame bylos nagrinėjimo cikle, pažeisdami įrodymų vertinimo taisyklę, praleido (nekonstatavo, tiesiog nutylėjo) šią faktinę bylos aplinkybę, nors jos egzistavimą galima laikyti ne tik įrodytu, bet, be to dar ir esant patvirtintą kitos šalies pripažinimu fakto (LR CPK 182 str. 5p.). Aukščiausiasis Teismas, kaip taisyklė, faktinių bylos aplinkybių nenustatinėja, o remiasi, ar netgi yra saistomas, pirmosios ir apeliacinės instancijų teismų nustatytais. Tačiau, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuota praktika siūlo išeitį tam atvejui, jeigu žemesnės instancijos teismai savo pareigų civiliniame procese tinkamai neatliko. 2002-06-03 nutartyje civ. byloje „Litimpeks bankas“ v. UAB „Pajūrio paslaptys“ ir kt., bylos Nr. 3K-3-710/2002 pakankamai aiškiai išreikšta Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pozicija dėl bylos faktų klausimų nagrinėjimo leistinumą kasaciniame instancijoje. Kasaciniame procese „... faktų klausimai nagrinėjami tiek, kiek tai yra reikšminga sprendžiant klausimą, ar byla nagrinėję teismai teisingai aiškino ir taikė teisės normas“. Taigi, šiuo; atveju Lietuvos Aukščiausiasis Teismas galėjo ir turėjo nustatyti nurodytą aukščiau „i)“ faktinę aplinkybę

10.2.2 Kasacinio teismo argumentai ir išvados.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis bet kokioje byloje yra galutinė ir neskundžiama. Į joje pateiktus teisės taikymo išaiškinimus teismai nuo šiol atsižvelgs taikydami teisės normas (LR CPK 4 str.). Tačiau tai nereiškia, kad vartotojų organizacijos neturi teisės šių sprendimų vertinti ir išsakyti savo pozicijos. Ypač, atsižvelgiant į tai, kad šioje byloje Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pateikė keletą keistų, prieštaraujančių pamatiniams teisės principams, išaiškinimų.

Kolegija prisiėmė spręsti šioje byloje tokius teisės klausimus:

- 1) „*sudarytų tarp namo gyventojų bendrijos ir tiekėjo sutarčių teisinis kvalifikavimas*“;
- 2) „*atsiskaitymo už tiekiamą į namą šilumą ir karštą vandenį teisiniai pagrindai*“.

10.2.2.1 Dėl sutarčių teisinio kvalifikavimo.

Antrajame bylos nagrinėjimo cikle sutarčių teisinio kvalifikavimo klausimas nebuvo ir nebegalėjo būti keliamas, nes jis jau buvo išspręstas įsiteisėjusiais teismų sprendimu ir nutartimi, priimtais pirmajame bylos nagrinėjimo cikle (šios apžvalgos VI byla). Tačiau Lietuvos Aukščiausiasis Teismas visgi iš naujo kvalifikavo šias sutartis, kvalifikavo jas kitaip, negu jos jau buvo kvalifikuotos įsiteisėjusiu teismo sprendimu (nutartimi). Ir tai buvo padaryta nesilaikant LR CPK XIX skyriaus „PROCESO ATNAUJINIMAS“ nustatytos procedūros, ir to nesilaikymo pagrindai nėra netgi aptarti šioje Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartyje.

Kvalifikuodama iš naujo sutartis Kolegija atrado naują sutarčių rūšį (tokia sutarties rūšis LR CK nėra minima), kurioje „*Be šilumos ir karšto vandens vartojimo santykių yra ir atlyginimo už išlaidas, skirtas bendram turtui išlaikyti, aspektas*“. Tačiau, mūsų vertinimu, Kolegijos nutartyje minimas „*aspektas*“ „*atlyginimo už išlaidas, skirtas bendram turtui išlaikyti*“ yra ta pati vartojimo sutartis dėl „*paslaugų su vartotojo profesija, verslu ar prekybine veikla nesusijusiu tikslu, t.y. asmeniniams vartotojo poreikiams tenkinti*“ (LR CK 1.39 str.). Kita vertus, tie šilumos nuostoliai, kurie susidaro kaip nepaskirstyto karšto vandens pašildymui sunaudotos šilumos nuostoliai, visiškai nėra susiję su namo išlaikymu. Nepaskirstytas karštas vanduo susidaro name dėl keletos priežasčių: dėl vandens skaitiklių normatyvinių (leistinų) rodmenų netikslumų; dėl to, kad name ne visuose butuose yra įrengti karšto vandens skaitikliai; o kur jie yra įrengti, jie nėra tinkamai techniškai prižiūrimi (eksploatuojami); dėl nutekėjimų per avarijas namo vidaus tinkluose ir remonto bei aptarnavimo metu; galimi taip pat karšto vandens nuostoliai dėl atskirų gyventojų nesąžiningumo.

Namo įvadinis šalto vandens karštam vandeniui ruošti skaitiklis prieš pašildytuvą yra tiekėjų nuosavybė; įrengti, techniškai prižiūrėti, remontuoti, metrologiškai tikrinti, keisti naujais butų karšto vandens skaitiklius LRV 1997 nutarimu Nr. 1507 yra įpareigoti tiekėjai. Jeigu kai kuriuose butuose nėra įrengti skaitikliai (ir dėl to atskiri gyventojai gali nekontroliuojamai naudoti karštą vandenį), o kitur jie netinkamai prižiūrimi (ir dėl to atskirų gyventojų suvartotas karšto vandens kiekis yra išmatuojamas neteisingai) – tai yra nepaskirstytas vanduo, susidaręs ne gyventojų, o tiekėjų atsakomybės ribose. Visa tai yra pagrįsta įrodymais, pateiktais į bylą. Byloje pateiktose karšto vandens (ir šilumos) tiekimo schemoje yra nurodytos tiekėjų, Bendrijos ir individualių vartotojų atsakomybės zonos. Namo šilumos punkto įrenginiai nuosavybės teise priklauso tiekėjui, o eksploatacinę atsakomybę tiekėjas neša už viso namo vidaus tinklus, kadangi namo karšto vandens ir šilumos tiekimo sistemą prižiūrėjo pradžioje pats tiekėjas, o vėliau jo pasirinktas prižiūrėtojas. Atskirų gyventojų galimo nesąžiningumo problemos sprendimo raktas randasi taipogi pas tiekėją. Yra gaminami ir tokie karšto vandens skaitikliai, kurių neveikia magnetai (negalima sustabdyti) ir netgi kurių duomenys nuskaitomi distanciniu būdu. Tuo būdu, nepaskirstytas karštas vanduo ir šiluma jam pašildyti (nuostoliai) yra ne namo išlaikymo sąnaudos, o dėl tiekėjų netinkamo savo pareigų vykdymo susidaręs nepaskirstytas (neapmokėtas) karštas vanduo (nuostoliai).

Teismo nutartyje išvardinti ne visi principai kuriais turėtų būti vadovaujama, paskirstant mokestį už patiektą šilumą. Mūsų vertinimu (žr. žemiau) trūksta dar 4) vartotojas turi teisę mokėti tik už gautą prekę, suvartotą šilumą (LR CK 6.305; 6.383; 6.388 str. ir senojo CK 253 str.). Jis neprivalo mokėti už šilumos nuostolius, už kuriuos jis nėra atsakingas. Priešingos sąlygos (kad vartotojas privalo mokėti už šią nesunaudotą šilumą) įtvirtinimas tiekėjų ir vartotojų sutartinių santykių sistemoje, reikštų papildomos sąlygos įvedimą į standartinės šilumos tiekimo – vartojimo sutarčių sąlygas. Tai reikštų vartotojo kaltumo prezumpciją. Vartotojui būtų perkelta įrodinėjimo, kad jis nekaltas, pareiga. Pagal LR CK 6.188 str. 1 d. 18 p. tai būtų nesąžininga vartojimo sutarties sąlyga. Be to, čia vartotojas būtų įpareigojamas „*įvykdyti visus į(si)pareigojimus pardavėjui ar paslaugų teikėjui ir tuo atveju, kai šie neįvykdo savųjų arba nevisiškai juos įvykdo*“, tai būtų nesąžininga vartojimo sutarties sąlyga pagal dar vieną LR CK 6.188 str. 1 d. 16 p., t.y. vartotojas būtų įpareigojamas apmokėti visą šilumos kiekį tomis sąlygomis, kai tiekėjas nevykdo savo pareigų butų skaitiklių atžvilgiu ir tuo sudaro sąlygas atsirasti nepaskirstytam (o tai reiškia ir neapmokėtam) karštam vandeniui (nuostoliams).

10.2.2.2 Atsiskaitymo už šilumą teisiniai pagrindai.

Kolegija nurodė, kad šilumos ūkio įstatyme įtvirtinti trys atsiskaitymo už šilumą principai: *1) visas šilumos kiekis turi būti apmokėtas; 2) kiekis nustatomas pagal apskaitos prietaisų rodmenis arba kitu sutartyje sutartu būdu; 3) jis paskirstomas vartotojams*. Tačiau šis principų konstatavimas nėra be priekaištų. Pagal LR CK 6.388 str. 1 d., kuriame nurodyta, kad „*Abonentas moka už faktiškai sunaudotą energijos kiekį pagal apskaitos prietaisų rodmenis, jeigu sutartis nenustato ko kita*“. Todėl atsiskaitymams už šilumą galioja dar vienas principas 4) vartotojas turi teisę mokėti tik už gautą prekę, suvartotą šilumą. Pažymėtina, kad abonentai šiame daugiabučiame name pagal individualias sutartis yra be Bendrija, o buto savininkai. Nesant pas abonentus (butuose) šilumos apskaitos prietaisų, jų suvartotas šilumos kiekis nustatomas pagal Komisijos metodą (*jeigu sutartis nenustato ko kita* – šilumos ūkio įstatymo 12 str. norma nustato būtent *kitą* abonto suvartotos šilumos kiekio

nustatymo būdą). Sutinkame, kad mokesčių už šilumą skaičiavimo pagrindas yra namo įvadinio šilumos skaitiklio rodmenys. Tačiau tas skaitiklis išmatuoja kartu visą šilumą: 1) šilumą šildymui, 2) šilumą karštam vandeniui ruošti, ir 3) šilumą, pernešamą per karšto vandens tiekimo sistemą (taip vadinamą „gyvatukų“ šilumą). Tačiau kaip toliau paskirstyti tą išmatuotą šilumos kiekį tarp tų trijų srautų, ir toliau kiekvieną iš tų srautų išdalinti butams? Mes manome, kad tą turėtų spręsti ne teismai, kurie neturi nei techninės kompetencijos, nei įgalinimų kurti tokias metodikas, o atitinkamos valstybės institucijos: LR ŪM, Komisija. Kartu atkreipiame dėmesį, kad savivaldybė taipogi nėra ir negali būti ta nešališka institucija, kuri galėtų kurti metodus atsiskaitymui už šilumą, kadangi Vilniaus m. savivaldybė yra AB „Vilniaus šilumos tinklai“ savininkė, didžiausias tos Bendrovės akcininkas, ir ji rūpinasi ne vartotojų interesais, o savo komerciniais.

Byloje dalyvavo Kainų ir energetikos kontrolės komisijos atstovas. Jis teikė paaiškinimus ir išvadą teismo posėdžiuose: jo išvadas galima suvesti į sekančius byloje užprotokuluotus teiginius:

- *Bendrijos name yra visa reikalinga šilumos ir vandens kiekio apskaita, kad būtų galima skaičiuoti pagal Komisijos metodiką; visus reikalingus tam duomenis Bendrovė “VE” (“VŠT”) turi;*
- *skaičiuodami (tiekėjai) prideda nesuvalytą kiekį, o dėl to didėja mokesčiai;*
- *ieškovų reikalavimai yra motyvuoti (pagrįsti);*
- *atsiskaitymo tvarkos nustatymas yra Ūkio ministerijos kompetencijoje;*
- *ieškovų skaičiavimai, atlikti pagal Komisijos 1999 m. nutarimo Nr. 85 “Tvarką”, yra teisingi;*
- *Komisijos nutarimo Nr. 85 „Tvarka” buvo aprobuota Ūkio ministerijos 1999 m. įsakymu Nr. 424 ir nuo tada galioja.*

Komisijos atstovas palaikė ieškinį dalyje dėl reikalavimo perskaičiuoti pagal Komisijos 1999 m. nutarimo Nr. 85 metodiką.

10.2.3 Bylos išsprendimas. Kitos šioje nutartyje išryškėjusios problemos.

Tačiau Kolegija šį ieškovų reikalavimą atmetė. Kolegija konstatavo, kad *Savivaldybės patvirtinta mokėjimo tvarka numato nuostolių paskirstymą ir užtikrina, kad visas į namą tiekiamas šilumos kiekis būtų paskirstytas. Tuo tarpu reikalaujama taikyti Valstybės kainų ir energetikos kontrolės komisijos tvarka šio principo neatitinka. Tuo būdu, Vilniaus m. savivaldybės valdybos 2001-03-29 sprendimu Nr. 535V patvirtinta „Šilumos kiekio patalpoms šildyti ir karštam vandeniui paskirstymo tvarka“ buvo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo aprobuota (patvirtinta) ir nuo šiol turi būti taikoma tiekėjų ir vartotojų sutartiniuose santykiuose.*

Tačiau, kaip minėjome aukščiau, tai nereiškia, kad vartotojų organizacijos neturi teisės šių sprendimų vertinti ir išsakyti savo pozicijas.

10.2.3.1 Savivaldybės ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo įgalinimų panaudojimo defektai.

Trumpam padarykime prielaidą, kad Kolegija teisi ir Lietuvos Respublikos įstatymus materialinės teisės požiūriu geriau atitinka savivaldybės „Tvarka“. Tačiau ir tokiu atveju tenka konstatuoti, kad ši „Tvarka“ yra paruošta pažeidžiant tokiems aktams ruošti nustatytą procedūrą. Savivaldybė neturėjo niekada, o tuo labiau neturi po Šilumos ūkio įstatymo įsigaliojimo, jokių įgalinimų ruošti tokias „tvarkas“. Savivaldybės „Tvarka“ buvo paskelbta ir įsigaliojo tik 2003-11-01, t.y. po Šilumos ūkio įstatymo įsigaliojimo (po 2003-07-01). ŠŪ įstatymo 12 str. nustatyta, kad šilumos paskirstymo vartotojams metodai turi būti rekomenduojami Komisijos arba su ja turi būti suderinti. Iš Komisijos rekomenduotų (suderintų) metodų namo gyventojai pasirenka jiems tinkamą. Savivaldybės Tvarka nebuvo su Komisija suderinta ir nebuvo Komisijos rekomenduota taikyti, ir ieškovo namo gyventojai jos nepasirinko. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, pažeisdamas Konstitucinį demokratinės valstybės valdžių atskyrimo principą, nepaisydamas Lietuvos Respublikos Seimo priimtų įstatymų ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės bei jos įgaliotų institucijų (LR ŪM ir Komisijos) priimtų poįstatyminių norminių teisės aktų, įteisino suinteresuoto asmens, Vilniaus m. savivaldybės (turinčios didžiąją dalį Vilniaus šilumos tinklų akcijų) patvirtintą, savo įmonei naudingą, vartotojus diskriminuojantį, šilumos (ir karšto vandens) išdalijimo metodą. Iki šios Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarties priėmimo Savivaldybės tvarka buvo tik šiaip sau apsišaukėlių sukurtas niekinis dokumentas. Dabar jis jau yra autoritetingas (teisminės) valdžios šakos aukščiausios institucijos –

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, įteisintas teisės aktas, turėsiantis neabejotiną įtaką su Lietuvos šilumos ūkiu susijusių institucijų veiklai. Akivaizdu, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas peržengė savo įgalinimų ribas.

10.2.3.2 Savivaldybės Tvarkos įsigaliojimo ir jos taikymo defektai.

Trumpam padarykime prielaidą, kad ir čia Kolegija teisi ir Savivaldybės Tvarka buvusi paruošta nepažeidžiant atitinkamų procedūrų arba, kad šie pažeidimai nedaro jos negaliojančios. Pažiūrėkime, koks jos galiojimo laike santykis su šios bylos ginčo laikotarpiu. Kaip matome iš lentelės „Teisės aktų galiojimas ginčo laikotarpyje“, netgi jeigu Teismas būtų pripažinęs Savivaldybės Tvarką teisėta, jis negalėjo jos pritaikyti atgręžtine data ir išplėsti jos galiojimą visam ginčo laikotarpiui. Tokiu sprendimu pažeidžiamos fundamentalios teisės normos ir principai:

- Lietuvos Respublikos Konstitucijos 7 str. nuostata „*Galioja tik paskelbti įstatymai*“;
- Lietuvos Respublikos Civilinio Kodekso 1.7 str. normos „*1. Galioja tik įstatymų nustatyta tvarka paskelbti civiliniai įstatymai ir kiti civilinius santykius reglamentuojantys teisės aktai. 2. Civiliniai įstatymai ir kiti civilinius santykius reglamentuojantys teisės aktai negalioja atgaline tvarka.*“

Dar iki 2000 m. LR CK įsigaliojimo Lietuvos Aukščiausiasis Teismas buvo suformavęs teismų praktika dėl teisės aktų įsigaliojimo tvarkos ir jų galiojimo laike.

1999-09-22 nutartyje civ. byloje D.V. Žymančienės II v. Šilalės raj. valstybinė mokesčių inspekcija dėl mokestinių ginčų, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas konstatavo:

“Vienas pagrindinių teisės principų nustato taisyklę, kad teisės aktas neturi grįžtamosios galios ir galioja tik ateičiai. Būtinumą griežtai laikytis šio demokratinės ir teisinės valstybės principo yra pabrėžęs Lietuvos Konstitucinis Teismas, kuris 1994 m. kovo 16 d. nutarime nurodė: “Įstatymo ar kito teisės akto galia nukreipiama į ateitį. ... Teisės teorija ir teisės tradicijos leidžia daryti išvadą, kad teisinio reguliavimo srityje galioja bendra taisyklė: įstatymas neturi grįžtamosios galios. ...”

2001-06-11 nutartyje civ. byloje Nr. 3K-3-686/2001 Ilona Račkauskienė v. 650-oji individualių gyvenamųjų namų statybos bendrija “Tarandė”, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas konstatavo, kad *“Norminio teisės akto galiojimas siejamas su jo oficialiu paskelbimu ir įsigaliojimu”*. Kolegija daro išvadą, kad nustatyta tvarka nepaskelbti teisės aktai negalioja ir jais neturi būti vadovaujamosi.

Tačiau, kaip matome, šioje byloje Kolegija neatsižvelgė nei į nurodytas Lietuvos Respublikos Konstitucijos bei LR CK nuostatas, nei į paties Lietuvos Aukščiausiojo Teismo anksčiau suformuotą praktiką.

Teisės aktų galiojimas ginčo laikotarpyje

Lentelė .

Ginčo laikotarpio etapai	Norminiai teisės aktai dėl atsiskaitymų už šilumą tvarkos	
	Tiekėjų ir teismų siūlomi (ne)taikyti aktai	Ieškovo šioje byloje siūlomi taikyti aktai
1	2	3
2000-05-01÷2001-03-29	1. SP AB „Vilniaus šilumos tinklai“ valdybos 2000-02-10 patvirtinta „Šilumos kiekio paskirstymo laikinoji tvarka“ <u>Pastaba Nr. 1</u> Pagal Vilniaus apygardos teismo 2003-09-04 nutartį (šios apžvalgos ... byla) ji negali būti taikoma ginčo santykiui nuo ginčo pradžios	2. Kainų ir energetikos kontrolės komisijos 1999 m. nutarimu Nr. 85 patvirtinta „Šilumos kainų taikymo mokejimams už patalpų šildymą ir karštą vandenį daugiabučio namo butams tvarka“. Įvesta LR ŪM 1999 m. įsakymu Nr. 424 patvirtintų „Šilumos energijos apskaitos taisyklių“ 17.2 punktu. <u>Pastaba Nr. 2</u> Įgalinimai rengti energijos tiekimo ir atsiskaitymo už ją taisykles ir tvarką suteikti LR ŪM.
2001-03-29÷2003-07-01	3. Vilniaus m. savivaldybės valdybos 2001-03-29 sprendimu Nr. 535V patvirtinta „Šilumos kiekio patalpoms šildyti ir karštam vandeniui paskirstymo tvarka“.	Tas pats teisės aktas Nr. 2 Ta pati pastaba Nr. 2

	<u>Pastaba Nr. 3</u> Ši „Tvarka“ Įstatymo nustatyta tvarka nepaskelbta, todėl neįsigaliojusi.	
2003-07-01÷2003-11-01	Tas pats teisės aktas Nr. 3 Ta pati pastaba Nr. 3	Tas pats teisės aktas Nr. 2 4. Įsigaliojo <u>Šilumos ūkio įstatymas</u> <u>Pastaba Nr. 4</u> Įgalinimai <u>rekomenduoti ir suderinti</u> šilumos išdalijimo metodus, iš kurių vartotojai gali pasirinkti sau tinkamą, suteikti Komisijai. <u>Pastaba Nr. 5</u> Teisės aktas Nr. 2 atitinka reikalavimus pagal Šilumos ūkio įstatymą (yra Komisijos rekomenduotas)
2003-11-01÷2004-05-04	Tas pats teisės aktas Nr. 3 <u>Pastaba Nr. 6</u> Savivaldybės tvarka paskelbta ir įsigaliojo, tačiau visos šio teisės akto nuostatos, kurios nustato taisykles, skirtingas negu Komisijos tvarkoje, negalioja, nes tai nėra savivaldybės reguliavimo sfera	Tie patys teisės aktai Nr. 2; 4 Tos pačios pastabos Nr. 4; 5
<u>Išvados</u>		
Visas ginčo laikotarpis šioje byloje: 2000-05-01÷2004-05-04	Šiame stulpelyje išvardinti teisės aktai negalėjo būti taikomi ginčo santykiui nė vieną laikotarpio etapą, nė vieną dieną.	Komisijos 1999 nutarimo Nr. 85 „Tvarka“ taikytina ginčo teisiniam santykiui visą ginčo laikotarpį (ir toliau iki naujo metodo priėmimo).

XI BYLA

Bylos esmė išdėstyta III skirsnyje.

11.1 Bylos išsprendimas.

Šioje nutartyje Lietuvos Aukščiausiasis Teismas baigė spręsti bylą, kurią pirmajame nagrinėjimo cikle sprendė 3) nutartyje. Čia nurodysime tik naujas kasacinės instancijos teismo nuostatas dėl šio ginčo.

„Pagal bendrąsias energijos tiekimo sutarties nuostatas šilumos tiekėjas įsipareigoja patiekti abonentui (vartotojui) per prijungtą energijos tiekimo tinklą sutartyje nustatytos rūšies energiją, o abonentas (vartotojas) įsipareigoja už patiektą energiją sumokėti. Taigi šilumos tiekėjas yra atsakingas už sutarties dalyko – šilumos energijos, kuri turi atitikti sutarties bei kokybės standartų ir kitų norminių dokumentų nustatytus reikalavimus, tiekimą iki buto (1964 m. CK 270, 273 straipsniai; 2000 m. CK 6.383, 6.386 straipsniai). Tačiau šios nuostatos ir energijos tiekimo (pirkimo-pardavimo) sutarties, kaip vartojimo sutarties rūšies, pobūdis, nesuabsoliutina tiekėjo atsakomybės, kuris atsakingas už atitinkamos energijos kiekio ir kokybės tiekimą. Nors energijos tiekimo tikslas yra užtikrinti atitinkamą vartotojo patalpos temperatūrą, tačiau tuo atveju, jei toks tikslas nėra pasiekiamas – vartotojo butas ar kitokia patalpa nėra pakankamai šilta – būtina nustatyti to priežastis, ar tai yra dėl netinkamos šilumos energijos kiekio ir kokybės tiekimo (tiekėjo kaltės), ar dėl šilumos energijos tiekimo tinklų (įrenginių) netinkamos techninės būklės, ar dėl kitų priežasčių. Tuo atveju, jei energijos tiekimo tikslo nepasiekama dėl šilumos energijos tiekimo tinklų (įrenginių) netinkamos techninės būklės, svarbu yra nustatyti, kam jie priklauso, nes pagal CK 6.383 straipsnio 1 dalį energijos pirkimo-pardavimo sutarties abonentas (vartotojas) yra atsakingos už jam priklausančius energijos tinklus (įrenginius)“.

Toliau šioje byloje Teismas atkartoja savo poziciją dėl to, kas turėtų atsakyti už nuostolius, susidarancius name. Šis konstatavimas neįtakoja šios bylos išsprendimo, tačiau jis yra svarbus, nes užbaigia formuoti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo poziciją dėl gyventojų, kaip turto savininko

atsakomybės už nuostolius. Čia jau kalbama ne apie **atskaitomybės** ribas: „Jeigu šilumos energijos nuostoliai atsiranda tiekiant šilumos energiją vartotojams priklausančiais tiekimo tinklais, tai šiuos nuostolius privalo padengti tų tinklų savininkai, t. y. butų savininkai. Tokia butų savininkų pareiga atsiranda Daiktinės teisės pagrindu pagal CK 4.76 ir 4.82 straipsnius. Toks teisės normų taikymas ir aiškinimas atitinka Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotą praktiką, kad bet kurio buto savininkas kartu yra bendrosios dalinės nuosavybės subjektas, kuris pagal daiktinės teisės normas privalo padengti išlaidas, susijusias su bendrosios dalinės nuosavybės eksploatavimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2003 m. gegužės 12 d. nutartis, priimta 257-osios daugiabučio namo savininkų bendrija v. UAB „Vilniaus vandenys“ byloje; bylos Nr. [3K-3-579/2003](#)). Taip pat Teismas primena, kad apie energijos tiekimo dvejopą pobūdį Teismas jau buvo pasisakęs kitoje byloje. Citatoje iš šios apžvalgos 10-osios nutarties Teismas pakartoja „**atskaitomybės**“ sąvoką: „Pažymėtina, kad Lietuvos Aukščiausias Teismas taip pat yra pasisakęs, jog name gyvenantys asmenys turi dvejopą padėtį šilumos energijos vartojimo požiūriu. Viena vertus, jie yra vartotojai, nes šilumos tiekėjas parduoda šilumos energiją kiekvienam iš gyventojų suvartojimui butyje. Kaip vartotojas gyventojas – abonentas turi apmokėti už tiek energijos, kiek suvartojo savo poreikiams. Kita vertus, jis yra šilumos kiekio vartotojas ir kaip turto savininkas. Susidare šilumos energijos nuostoliai yra vartotojų atskaitomybės ribose, todėl kaip vartotojai ir daikto savininkai namo gyventojai susidariusius nuostolius turi padengti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2004 m. rugsėjo 29 d. nutartis, priimta 519-osios daugiabučio namo savininkų bendrija ir kt. v. UAB „Vilniaus energija“ byloje; bylos Nr. [3K-3-514/2004](#))“.

Toliau Teismas konstatavo, kad byloje nėra nustatyta, kad šilumos tiekėjas būtų netinkamai vykdęs savo įsipareigojimus, todėl teismas atmetė atsakovo argumentą, „kad atsakovė turėjo teisę nemokėti už patiektą šilumos energiją pagal CK 6.386 straipsnio 2 dalies nuostatas, numatančias, kad jeigu energijos tiekimo įmonė pažeidžia energijos kokybės reikalavimus, tai abonentas turi teisę atsisakyti už tokią energiją mokėti. Atsakovė, kaip gyvenamojo namo bendraturtė, kuriai bendrosios dalinės nuosavybės teise priklauso bendro naudojimo patalpos, pagrindinės namo konstrukcijos, bendrojo naudojimo mechaninė, elektros, sanitarinė-techninė ir kitokia įranga (CK 4.82 straipsnio 1 dalis), turėjo užtikrinti, kad name esantys šilumos energijos tiekimo tinklai (įrenginiai) būtų tinkami naudoti, esant kitų bendraturčių neteisėtiems veiksams, ginti savo teises įstatymų nustatyta tvarka, o ne perkelti šią našta šilumos energijos tiekėjui.“

Teismas paliko nepakeistas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų sprendimą ir nutartį, kuriais teismai tenkino šilumos tiekėjo ieškinį buto savininkui.

XII BYLA

12.1 Bylos esmė.

Ieškovas AB „Vakarų skirstomieji tinklai“ prašė teismą pripažinti atsakovo Šiaulių m. Daugiabučio namo Tilžės g. 28 savininkų bendrijos atsisakymą sudaryti su ieškovu jo pasiūlytą 2003 m. lapkričio 20 d. elektros energijos pirkimo–pardavimo sutartį (kuria Bendrija būtų įpareigota surinkti iš Bendrijos narių mokėjimus už sunaudotą butuose elektros energiją, o su ieškovu atsiskaityti pagal įvadinį elektros apskaitos prietaisą) nepagrįstu ir patvirtinti, kad šalių santykiai nustatomi 2003 m. lapkričio 20 d. elektros energijos pirkimo–pardavimo sutartimi.

12.2 Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai. Bylos išsprendimas.

„Kolegija pažymi, kad pagal CK 6.383 straipsnį energijos pirkimo-pardavimo sutartis sudaroma su abonentu tik tuo atveju, kai jis turi energiją naudojančius įrenginius ar nustatytus techninius reikalavimus atitinkančius vidaus tinklus, kurie yra prijungti prie energijos tiekimo tinklų, ir kai įrengti energijos apskaitos prietaisai. CK 6.387 straipsnyje numatyta, kad kai abonentas yra fizinis asmuo - vartotojas, naudojantis energiją buitiniams reikmėms, energijos tiekimo tinklų, energijos vartojimo apskaitos prietaisų techninę būklę ir saugų naudojimą turi užtikrinti energijos tiekimo įmonė, jeigu sutartis ar įstatymai nenumato ko kita. Taigi, tam, kad būtų sudaryta su vartotoju elektros energijos pirkimo-pardavimo sutartis, energijos tiekėjas turi užtikrinti vartotojams teisės aktų reikalavimus atitinkančius elektros energijos prietaisų įrengimą.“

Kolegija primena, kad „pagal (elektros) energijos pirkimo-pardavimo sutartį, ar ji būtų sudaryta individualiai su kiekvienu energijos vartotoju – fiziniu asmeniu, ar su Bendrija, tiekiamos energijos

vartotojai yra ne bendrija, bet butų savininkai, t. y. fiziniai asmenys, vartojantys elektros energiją savo namų ūkio reikmėms. Būtent butų savininkai, o ne bendrija turi mokėti už tiekiamą energiją. Be to, atsižvelgiant į tai, kad elektros energijos pirkimo-pardavimo sutartis yra vartojimo sutartis, pagal CK 6.383 straipsnį ir CK 6.193 straipsnio 4 dalį šios sutarties sąlygos visais atvejais turi būti aiškinamos vartotojų (abonentų) naudai.

„Nors, viena vertus, energijos tiekimo tikslas yra užtikrinti atitinkamos elektros energijos kiekio ir kokybės tiekimą vartotojo patalpoje, tačiau, kita vertus, vartotojas turi atsiskaityti už suvartotą elektros energiją ir bendradarbiauti su energijos tiekėju, užtikrinant energijos tiekimo tinklą, energijos vartojimo apskaitos prietaisų techninę būklę ir saugų naudojimą. Tokia pareiga energijos vartotojams įtvirtinta CK 6.200 straipsnyje. Be to, ginčo bendrabučio savininkai yra elektros energijos tinklą, esančių name, bendrasavininkiai, kuriems pagal daiktinės teisės normas keliami pareiga padengti išlaidas, susijusias su bendrosios dalinės nuosavybės eksploatavimu (CK 4.76 straipsnis).“

„... ieškovas ... siekdamas sudaryti elektros energijos sutartį su Bendrija, turi įrodyti, kad ginčo namo butuose esantys elektros energijos apskaitos prietaisai netinkami ar jų neįmanoma pertvarkyti, ar atsakovas nepagrįstai atsisako ieškovo pasiūlytos įsirengti individualios elektros energijos apskaitos sistemos, arba jos techniškai neįmanoma įdiegti ginčo name. Ieškovui neįrodžius savo reikalavimų pagrįstumo, ieškovo siūlomos sutarties nuostatos, kuriomis perkeliama pareiga Bendrijai apmokėti mokesčius už jos gyventojų suvartotą elektros energiją, negali būti laikomos pagrįstomis ir sąžiningomis vartotojo atžvilgiu, nes Bendrijos nariai, kaip bendrojo naudojimo patalpų bendrasavininkiai, atsako tik už bendrai suvartotą elektros energijos kiekį bendrojo naudojimo patalpose (CK 4.76 straipsnis, Daugiabučių namų savininkų bendrijų įstatymo 26 straipsnio 2 dalis).“

Be to, kolegija konstatavo „absoliutų byloje priimtų procesinių teismų sprendimų negaliojimo pagrindą“, nes teismai sprendė dėl neištrauktų dalyvauti byloje asmenų teisių ir pareigų. Byloje nedalyvavo Šiaulių m. savivaldybė, kuri turėjo keletą butų šiame name, tačiau nebuvo tos Bendrijos narė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kolegija teismų „sprendimą ir ... nutartį panaikino ir perdavė bylą nagrinėti iš naujo Šiaulių miesto apylinkės teismui.“

Paruošė A. Glodenis,
tel. 852166834//867244808
2005-12-15